

Maria — Helmi Puur

„Bahtšisarai purskkaev“

Nõukogude balletiklassika RAT „Estonia“ laval

tundeliselt lahendatud surmastseen, ei ole Maria osa siiski veel täiesti viimistletud. Edasist tööd vajab näiteks I vaatuse finaali. Samuti vajab viimistlemist ka III vaatuse algus (Maria mängib lautot). Siin ei jõua pealtvaatajani Maria mõtted kaugest kodumaast, armastusest, noorusest. On ilmselt selge, et noor artist oleks vajanud palju suuremat abi lavastajalt ja pikemat ettevalmistusaega.

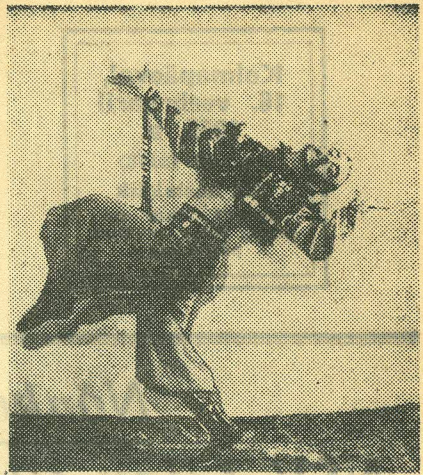
Teise Maria osatäitja, Eike Joasoo saavutused on hoopis minimaalsed. E. Joasoo ei ole töötatud nii, et ta vabaneks stambist. Ta kordab ennast, eriti ümber see III vaatuses, mille Eike Joasoo viib läbi nagu vanglastseeni „Esmeraldas“.

Zarema osa Ülle Ulla esituses ei ole veel detailideni läbi mõeldud. Paremini õnnestub Ü. Ullal armastav Zarema. Vaataja usub, et Zarema on Girei lemmiknaine, kuninganna teiste haaremnaiste hulgas. Kuid Zarema armukadedus ei leia Ü. Ulla poolt veel veenvat väljendamist. Eriti on seda tunda II vaatuse finaalis. Puudujäike põhjustab eelkõige tantsuseade, mis ei sobi Ü. Ulla individualiteediga. Ü. Ulla nõrgaks küljeks on jalgade mittekiilaldane väljapöördumine puusaliigestest ning raskevõitu hüpe. Armukadedust aga väljendab Zarema tantsus, mis sisaldab just rohkesti hüppeid ja jalapöördeid. Kulutades nende liigutuste tehnilisele sooritamisele tohutu energiahulga, ei jätku Ü. Ullal enam jõudu neile liigutustele sisu andmiseks.

Lia Vink-Leetmaa seevastu annab päris usutavalt edasi nii armastavat kui ka armukadedat Zaremat, sest antud tantsuseade sobib põhiliselt tema füüsiliste eeldustega.

Zarema — Ülle Ulla

Nurall — David Sur

Lavastuse kiire väljatoomine on jätnud oma jälgi ka Verner Haguse Gireisse. Kui lavastuse põhiidee — metsiku hinge ümbersünd õilsa armastuse jõul — jõuab pealtvaatajateni ja Girei puhkev inimlik ja kõrge armastus naise vastu on usutavalt edasi antud, siis mõningate detailide kallal tuleb veel tööd jätkata. Näiteks III vaatuse finaalis ei kandu Girei tunded ega mõtted küllaldase selgusega pealtvaatajani.

Ilmar Silla teeb Gireina kõike õigesti, kuid tunda annab veel mõningane pinnapealsus.

Üheks kõige viimistletumaks kujuks lavastuses on Uno Puusaagi Vaclav. Ü. Puusaag ületab Vaclavile antud austaja tagasihoidlikud ülesanded. Tema armastus Maria vastu on rüütellik ja romantiline. Hästi esineb Vaclavina ka Felix Morell, kes rõhutab rohkem Vaclavi mehisust.

David Suri ja Herman Palangu Nurall osa õnnestumisele aitas tublisti kaasa see, et lavastaja I. Belski on ise seda osa tantsinud. Mõlemad tantsijad annavad sellele kujule väga efekitse välise joonise ja avavad usutavalt karmi, sõjaka väepealiku kuju.

Lavakujundus on noortelt kunstnikelt Meeri Särelt (dekoratsioon) ja Uno Kärbiselt (kostüüm). Mõlema kunstniku töös on nii õnnestumisi kui ka ebaõnnestumisi. Nii on M. Särel paremini õnnestunud pildid, mille tegevus toimub Bahtšisarais. Ebaõnnestunud on aga I vaatuse lavakujundus. Siin ei ole tunda seda romantilist õhkkonda, mida peaks hoovama igast lavakujunduse detailist. Uno Kärbise kostüümidest on paremini õnnestunud peaosaliste ja tatarlaste kostüümid. Rahule ei saa aga jääda kostüümidega I vaatuses: esiteks puudub neil kooskõla lavakujundusega (violetsed toonid rohelisel taustal) ja teiseks kriipsutab üks ja sama tegumood veelgi teravamini alla kogu stseeni hallust. Ka haaremis oleks tulnud iga naist rohkem individualiseerida.

Orkestri esinemisest olid eriti meeldjäävad tšello- ja harfisoolod (M. Levald, L. Leichter ja S. Tobias). Tundus, et lavaltoimuv oli osa muusikast, muusika aga osa lavaltoimuvast. V. Järvil tuleks seda taotleda kogu lavastuse ulatuses. Kokkuvõttes võib öelda, et käesoleva lavastusega ei ole suudetud kindlustada „Luikede järvega“ saavutatud edusammude jätkumist.

H. Aassalu

Kakskümmend aastat tagasi esietendus Leningradis S. M. Kirovi nimelises Riiklikus Akadeemilises Ooperi- ja Balletiteatris B. Assafjevi ballett „Bahtšisarai purskkaev“ — esimene nõukogude puškini-teemaline ballett.

See Rostislav Zahharovi poolt lavastatud ballett sai teenäitajaks realistliku balleti edasisele arenemisele. Lavastuse peamiseks positiivseks jooneks oli püüd vältida tantsu tantsu pärast.

RAT „Estonia“ võttis tänava pärast ligi kümneaastast vaheega (esimest korda lavastas „Bahtšisarai purskkaevu“ „Estonias“ 1945. aastal Anna Ekston ja see võeti publiku ning kriitika poolt hästi vastu) selle balleti uuesti mängukavasse.

Kuna RAT „Estonias“ pole praegu ühtki ballettmeisterit (!), tuli teatril otsida küllalislavastajat. Oleks loogiline arvata, et küllalislavastaja kutsumisel lähtutakse kollektiivi üldise taseme tõstmise eesmärkidest, nagu see oli näiteks V. Burmeisteri ja B. Fensteri puhul. Antud juhul aga pöördui suurte võimete ja kogemustega ballettmeisteri asemel balletisolist I. Belski poole, kes lavastajana alles teeb esimesi samme. Balleti lavalettoomiseks anti seejuures äärmiselt lühike ettevalmistusaeg (veidi üle kuu). Kolmandaks oldi rahul Zahharovi lavastuse mehaanilise ületoomisega, arvestamata seda et möödunud kahekümne aasta jooksul on nõukogude ballett suurte sammudega edasi liikunud ning et RAT „Estonia“ balletiartistidel on hoopis teised individuaalsed isedrasused kui neil tantsijail, kelle jaoks see lavastus esmakordselt seati. Tagajärjeks oli etendus, millelt lahkudes tunneb vaataja rahulolematust.

I. Belski ei suutnud loominguiliselt üle tuua kõike positiivset, mis peitub R. Zahharovi lavastuses, rääkimata lavastuse edasiarendamisest. Häirivalt mõjub kohatine divertismentlikkus poola ballistseenis ja hiljem haaremistseenides. Siin pole suudetud anda massi tegevusele loogilist põhjendust. Rahuldamatuse tunnet suurendab ka mitme peosalise lõpuleviimata osakujundus. Süü ei lasu siin mitte niipalju balletiartistidel, kellel on kõik eeldused antud osade täitmiseks. Need puudujärgid ilmnevad eespool nimetatud tõsiste vigade tõttu, mida tehti balleti lavastamisel.

Näiteks Helmi Puuril, kes põhiliselt õigesti tabab balleti romantilist koloriiti ja kellel on rida õnnestunud stseene, nagu ebateadlikult õnnelik Maria I vaatuse algul, väliselt abitu, kuid suure sisemise jõuga Maria III vaatuses stseenis Gireiga ja peene-